

Erik Hørlyck
Entreprise
Almindelige betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed

7. udgave, 1. oplag

© 2014 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Bo Helsted
Tryk: Narayana Press, Gylling

Printed in Denmark 2014
ISBN 978-87-574-3242-8

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Forord

I de 40 år, der er forløbet siden denne bogs 1. udg. fra 1973, har entrepriseretten udviklet sig kolossalt.

Før 1973 var den for dette retsområde helt afgørende voldgiftspraksis ikke offentliggjort, og de ganske få teoretiske fremstillinger havde derfor en meget oversigtsmæssig karakter. Den seneste samlede fremstilling var Axel H. Pedersens *Entreprise* fra 1952 med kommentarer til almindelige betingelser fra 1951.

Der er siden 1973 fremkommet adskillige indgående behandlinger af entrepriseretten – såvel samlede fremstillinger som specialafhandlinger – med udgangspunkt i løbende offentliggørelse af den væsentligste voldgiftspraksis på området.

Men et levende retsområde bliver aldrig færdigbehandlet, og det må konstateres, at selv om der forud for nærværende 7. udg. er sket behandling af området i seks udgaver, hvoraf den seneste udkom i 2009, har der ved udarbejdelsen af 7. udg. været behov for omfattende nuancering og uddybning af en række afsnit navnlig på grundlag af ny retspraksis.

Bogens mange brugere har gjort mig den glæde løbende at orientere om praktiske erfaringer. Jeg modtager gerne fortsat henvendelser fra brugerne.

Aarhus, marts 2014

Erik Hørlyck
(erik.horlyck@dk.maqs.com)

Indhold

Forord	5
Almindelige betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed – AB 92	
A. Aftalegrundlaget	
§ 1. <i>Almindelige bestemmelser</i>	15
Entrepriseretten som kontraktretlig disciplin	16
Entrepriserettens retskilder	18
AB's anvendelsesområde, navnlig med henblik på leverancer	23
Terminologi	25
Byggearbejder – anlægsarbejder	26
Offentligt byggeri – privat byggeri	28
Særligt om totalentreprise	29
Entreprenør- og leverandørrådgivning	34
Partnering	36
International entrepriseret	38
Fravigelse af AB	40
Moms	42
Arbejdsdage	43
Udenlandske parter	43
§ 2. <i>Bygherrens udbud</i>	44
Bygherrens udbud	44
Udbudsmaterialets indhold – entydighedskravet	45
Sikkerhedsstillelse for udbudsmaterialet	49
Tilbuddets form og indhold	50
Enhedspriser	51
§ 3. <i>Entreprenørens tilbud</i>	51
Tilbudsudregning. Tilbudsafgivelse	52
Delpriser og enhedspriser	53

Tilbudsgrundlaget	54
Acceptfrist (vedståelsesfrist)	54
Ikke antagne tilbud	56
Betaling for tilbudsafgivelse	56
§ 4. <i>Entrepriseaftalen</i>	59
Entrepriseaftalens indgåelse, bestanddele og fortolkning	60
Stempeloven	66
§ 5. <i>Overdragelse af rettigheder og forpligtelser m.v.</i>	67
Entreprenørtransporter	67
Fordelingsfuldmagt og fordelingstransport	71
Undertransport og videretransport	73
Bygherrens betalingsforpligtelser	77
Entreprenørtransporters prioritetsstilling	82
Omstødelse af entreprenørtransporter	88
Transport på byggelån	88
Kontraktoverdragelse – underentrepriser	91
Springende regres (direkte ansvar)	94
Underentreprenørens betalingskrav	98
B. Sikkerhedsstillelse og forsikring	
§ 6. <i>Entreprenørens sikkerhedsstillelse</i>	99
Kravet om sikkerhedsstillelse	100
Sikkerhedens art	103
Udbetaling af sikkerheden	107
Nedskrivning og ophør	111
§ 7. <i>Bygherrens sikkerhedsstillelse</i>	115
Behovet for sikkerhedsstillelse	115
Kravet om sikkerhedsstillelse	116
Udbetaling og ophør	119
§ 8. <i>Forsikring</i>	121
Bygherrens forsikringspligt	122
Særligt om offentligt byggeri	125
All risk-forsikringer	126
Entreprenørens forsikringspligt	128

C. Entreprisens udførelse

§ 9. <i>Arbejdsplan og afsætning</i>	129
Arbejdsplan	129
Afsætninger	131
§ 10. <i>Entreprenørens ydelse</i>	131
Ydelsens kvalitet	132
Ydelsens omfang. Biydelse. Naturalopfyldelse	136
Tillægsvederlag – uforudsete omkostninger (»offergrænse«)	145
Særligt om tillægsvederlag inden for fastprisordningen	149
Retigheder over materialer og leverancer	151
Byggeleveranceklausulen – leverandøransvar	154
§ 11. <i>Projektgennemgang, dokumentation og prøver</i>	159
Evaluatetsikring	159
Særligt om prøveudtagning	161
Control med præfabrikation	162
Evacuation – kassationspligt	162
§ 12. <i>Arbejdets forringelse m.v. Vedligeholdelse</i>	165
Prakoens overgang	166
Bygherreleverancer	172
Prakoovergang ved ibrugtagning	174
Entreprenørers gensidige skadeforvoldelse	176
Udnytnings-skader m.v.	179
Særligt om byggelovens § 12	185
§ 13. <i>Forhold til myndigheder</i>	189
Myndighedsgodkendelser	189
§ 14. <i>Endringer i arbejdet</i>	190
Merydelser og mindreydelser	190
Grænsen mellem kontraktarbejde og ekstraarbejde	194
Udtøvelsen af betalingskrav for ekstraarbejde	199
Vinterbyggeri	205
Oppørelse af betalingen for ekstraarbejder	208
Mindreydelser	214

§ 15. Uklarheder, hindringer eller lignende forhold	217
Projektfejl – fejlagtige oplysninger	218
Entreprenørens underretningspligt i anledning af projektfejl	220
Entreprenørens underretningspligt om uforudsete forhold	224
Risikoen for uforudsete vanskeligheder	226
Bygherrens afbestillingsret	234
§ 16. Fortidsminder	240
Fortidsminder og andre fund i grunden. Genanvendelse	241
§ 17. Bygherrens tilsyn	243
Bygherrens tilsyn	243
Tilsynets beføjelser og forpligtelser	244
§ 18. Entreprenørens arbejdsledelse	246
Entreprenørens arbejdsledelse	247
Arbejds miljø	247
§ 19. Byggemøder	250
Byggemøder og byggemødereferater	250
Spilddage	251
§ 20. Samvirke med andre entreprenører	252
Samarbejdspligt	252
§ 21. Tilkaldelse af bygherren og entreprenøren	253
Parternes ophold i udlandet	253
Tilkaldepligt	254
Ophold i udlandet	254
D. Bygherrens betalingsforpligtelse	
§ 22. Betaling	255
Betalingsregler	257
Regningsarbejde	258
Acontobegæringer	264
Forskudsbetaling for materialer	267
Betalingsplan	269
Betaling for ekstraarbejder	271
Betalingsregulering som følge af pris- og løændringer	271

Betaling og betaling	279
Entreprenørens slutopgørelse	282
Entledelse og forrentning	287
Entledelse om en opgørelse	289
Entledelse til entreprenørens ansatte	291
<i>Entreprenørens ret til at standse arbejdet</i>	291
Entreprenørens standsningsret	292
E. Tidsfristforlængelse og forsinkelse	
<i>Entreprenørens ret til tidsfristforlængelse</i>	295
Entledelse af tidsfristerne	295
Entledelse af arbejdet	299
Entledelse af andres leverancer eller ydelser	301
Entledelse af forhold i øvrigt	302
Entledelse af	304
Entledelse af	307
Entledelse af	310
Entreprenørens forholdsregler – forcering	311
<i>Entreprenørens hæftelse ved forsinkelse</i>	314
Entreprenørens forsinkelsesansvar	314
Entledelse af forsinkelsesbeføjelser	318
Entledelse af dagboder. Adgangen til nedsættelse	322
Entledelse af mellemfrister og delfrister	329
Entledelse af erstatningskrav	333
Entledelse af reklamation og kravsfremsettelse	338
<i>Bygherrens ret til tidsfristforlængelse</i>	342
Bygherrens ret til tidsforlængelse	343
<i>Bygherrens hæftelse ved forsinkelse</i>	344
Bygherrens forsinkelsesansvar	345
Entreprenørens godtgørelseskrav	347
Entreprenørens erstatningskrav	353
Entledelse af bygherrens ansvarsfraskrivelse	356
Entreprenørens reklamationsforpligtelser	357

F. Arbejdets aflevering

§ 28. Afleveringsforretningen	358
Afleveringsforretning og aflevering	359
Bygherrens afvisningsret	362
Manglende indkaldelse til afleveringsforretning	364
Afsnitsvis og fagvis aflevering	365
§ 29. Afleveringsprotokol	366
Afleveringsforretningens gennemførelse og afleveringsprotokollen	367
G. Mangler ved arbejdet	
§ 30. Mangelsbegrebet	369
Mangelsansvaret	369
Mangelsbegrebet – ansvarspådragende mangler	374
Funktionskrav – entreprenørprojektering	382
Særligt om materialeansvaret	384
Garanti og tilsikring	391
Flere skadevoldere. Egen skyld	395
§ 31. Mangler påvist ved afleveringen	403
Afhjælpningspligt og afhjælpningsret	404
§ 32. Mangler påvist efter afleveringen	409
Mangelsansvar efter afleveringen	409
Bygherrens reklamationspligt	413
Erstatningskrav for mangler	417
§ 33. Bortfald af entreprenørens afhjælpningspligt m.v.	424
Offergrænse for afhjælpningsarbejder	424
§ 34. Bygherrens ret til afslag i entreprisensummen	427
Afslagsbeføjelsen	428
Opgørelsen af afslag	430
§ 35. Entreprenørens ansvar for følgeskader	432
Følgeskader	432
Indirekte tab	433

§ 36. Mangelsansvarets ophør	437
Mangelsansvarets tidsmæssige udstrækning	438
Ansvar efter 5-års perioden	440
Forpligt om anlægsarbejder	443
Forældelse og reklamation	444
II 1 og 5-års eftersyn	
§ 37. 1-års eftersyn	450
1-års eftersyn	451
§ 38. 5-års eftersyn	451
5-års eftersyn	452
§ 39. Fælles regler for eftersyn	452
Gennemførelse af eftersyn	453
I Særligt om ophævelse	
§ 40. Bygherrens hæveret	454
Ophævelse af entreprisekontrakter	455
Forankelsens omfang og virkning	457
Foræves advarsel	460
Ophævelse grundet mangler	461
For der hæves med hensyn til udført arbejde	462
§ 41. Entreprenørens hæveret	465
Entreprenørens hæveret	465
§ 42. Konkurs, betalingsstandsning, tvangsakkord m.v.	468
Entreprenørens konkurs	468
Bygherrens konkurs	471
Parternes insolvens i øvrigt	472
§ 43. En parts død	474
Dødsfald som hævegrund	475
Aftaloverdragelse efter dødsfald	475
§ 44. Fælles regler om ophævelse	476
Fremgangsmåden ved ophævelse	477

Indhold

Benyttelse af entreprenørens materialer og materiel	478
Hæveopgørelsen	480
J. Tvister	
§ 45. Syn og skøn	483
Adgangen til at begære syn og skøn	484
Betydningen af syn og skøn	486
§ 46. Sagkyndig beslutning om stillet sikkerhed m.v.	488
Begrebet sagkyndig beslutning	489
Fremgangsmåden ved sagkyndig beslutning	491
Indholdet af en sagkyndig beslutning	493
§ 47. Voldgift	494
Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed	495
Voldgiftsaftalen og voldgiftsrettens kompetence	503
Bilag	
Bilag 1 Almindelige betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed (AB 92)	513
Bilag 2 Almindelige betingelser for totalentreprise (ABT 93)	528
Bilag 3 VBA-voldgiftsregler 2010	543
Bilag 4 VBA-forenklet voldgift 2007	551
Bilag 5 VBA skønsregler 2008	553
Bilag 6 Regler om sagkyndig beslutning om stillet sikkerhed m.v. ved Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed	556
Bilag 7 Regler om foregreben tvisteløsning ved Voldgiftsnævnet for bygge- og anlægsvirksomhed	559
Bilag 8 Cirkulære om pris og tid på bygge- og anlægsarbejder m.v.	560
Bilag 9 Bekendtgørelse om bygge- og anlægsarbejder i perioden 1. november til 31. marts	565
Forkortelser	569
Litteratur	571
Domsregister og afgørelsesregister	575
Stikordsregister	591

Almindelige betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed – AB 92

A. Aftalegrundlaget

Almindelige bestemmelser

§ 1

Almindelige betingelser finder anvendelse på aftaler om arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed.

Stk. 2. Ved leverancer skal »bygherren« forstås som køberen og »entreprenøren« som sælgeren. Ved underentrepriseforhold skal »bygherren« forstås som hovedentreprenøren og »entreprenøren« som underentreprenøren.

Stk. 3. Fravigelse af betingelserne gælder kun, når det tydeligt og udtrykkeligt angives, på hvilke punkter fravigelse skal ske.

Stk. 4. Medmindre andet er angivet, indbefatter beløbsangivelser ikke merværdiafgift (moms).

Stk. 5. Hvis ikke andet er bestemt, forstås ved arbejdsdage alle mandage til og med fredage, der ikke er helligdage.

Stk. 6. Alle dokumenter affattes på dansk, og alle betegnelser med hensyn til mønt, mål og vægt er danske. Forhandlinger, herunder på byggemøder, skal foregå på dansk. Hvis der tillige udfærdiges dokumenter på et andet sprog, og der er uoverensstemmelse i forhold til den danske tekst, gælder den danske tekst.

Stk. 7. Retsforholdet skal i det hele behandles efter dansk rets regler.